

Alternative tilnærminger til kommunereform på Fosen - er positive innovasjoner mulig?

Konferanse for formannskapene på Fosen

Rissa 4.juni 2014

Av Geir Vinsand

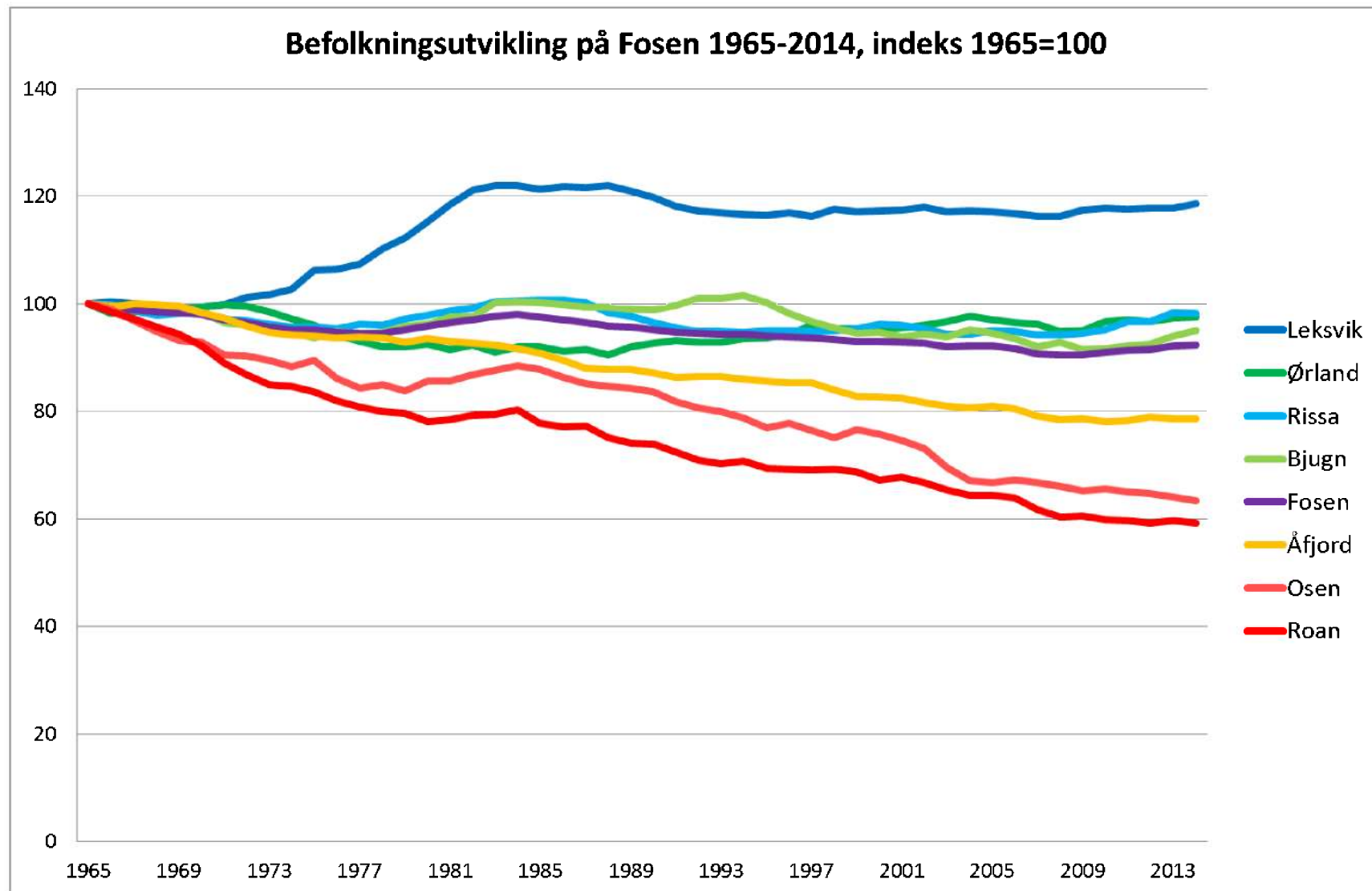
Tema

- Utfordringer
- Nasjonale mål og rammer
- Kort grensevandring med tolkning av reformbehov
- Mulige unntakskommuner og unntaksmodeller
- Alternative kommunestrukturer
- Vabisk standard på Fosen

Utfordringer

1. Små kommuner, store oppgaver
2. Byene har vokst ut over sine administrative grenser
3. Fragmentering av myndighet og ansvar
4. Statlig detaljstyring
- 5. Svak vekst og skjev befolkningsutvikling i kommunene**
- 6. Mye lokal konkurranse og svak regional påvirkningskraft**
- 7. Reformkrise på Fosen**

Befolkningsutvikling på Fosen

Mål for reformen

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftig og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Fortsatt generalistkommuner

- Demokrati gjennom direkte valg
- Bredt oppgaveansvar
- Enhetlig oppgavefordeling
- Enhetlig finansieringssystem
- Likebehandling gjennom statlig styring

Kriterier for god kommunal oppgaveløsning

- 1. Tilstrekkelig kapasitet**
- 2. Relevant kompetanse**
- 3. Tilstrekkelig distanse**
- 4. Effektiv tjenesteproduksjon**
- 5. Økonomisk soliditet**
- 6. Valgfrihet**
- 7. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder**
- 8. Høy politisk deltakelse**
- 9. Lokal politisk styring**
- 10. Lokal identitet**
- 11. Bred oppgaveportefølje**
- 12. Statlig rammestyring**

Nasjonalt
fakta grunnlag
kommer

Anbefalinger

- **Minst 15-20.000 innbyggere**
- **Kommunegrensene bør sammenfalle med funksjonelle samfunnsutviklingsområder**
- **Tilrettelegging for flere oppgaver, redusert detaljstyring og bedre lokaldemokratisk styring**

=> Regjeringen ønsker at alle kommuner skal ta stilling til anbefalingene i de lokale prosessene

Unntakskommuner

- Kommuner med store avstandsulempes
- Hva er store avstander? Avgjøres lokalt
- Bekymring: Demokratiske ulemper, særlig politisk representativitet
- **Modell 1: Kommunesammenslutning + kompensierende tiltak**
- **Modell 2: Lovregulert interkommunalt samarbeid for å sikre likeverdige tjenester**

Aktuelt i Sør-Trøndelag?

- Ja
- Osen
- Kanskje Roan
- Kanskje Tydal

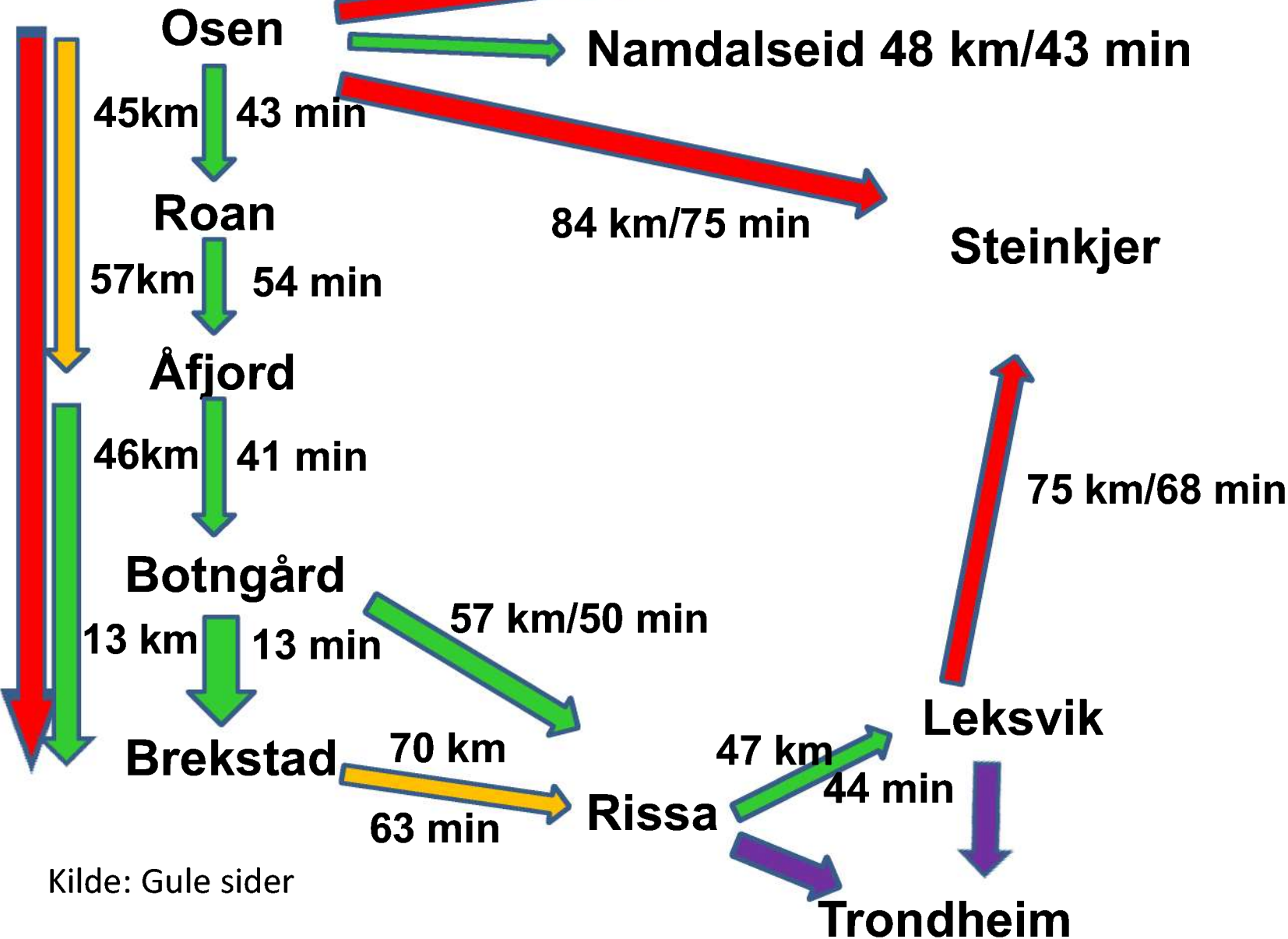
Aktuelle kommuner har 2847 innb.

1% av fylkets innbyggere

11% av fylkets areal

Avstander på Fosen

Namsos 76 km/70 min

Kilde: Gule sider

Prosess

1. **Oppstartsfase** : FM/KS rolle, prosjektorganisasjon, valg av tilnærming, inndeling i kommunegrupper, konkretisering av utfordringsbilde, faktagrunnlag
2. **Beslutningsfase 1**: Geografisk retningsvalg, lokale utredninger/vurdering av aktuelle alternativer, evt. folkehøring, konklusjon foretrukket alternativ
3. **Utrednings- og utviklingsfase**: Konsekvensanalyse, nasjonale mål og kriterier, lokale tilpasninger, folkehøring
4. **Beslutningsfase 2**: Kommunestyrevedtak, ja eller nei til fusjon, evt. søknad til KRD, FM oppsummerer H2016, **behandling i regjeringen V2016 hvis enige , behandling i Stortinget V2017 hvis enig senere eller uenige**
5. **Gjennomføringsfase (lovregulert) (1,5-2 år ideelt)**
 1. Fellesnemnd i funksjon fram til konstituering av nytt KS (styrer omstillingen, budsjett/økonomiplan, tilsettingsmyndighet etc)
 2. Valg til nytt KS v/enten ST-valg (2017) eller KS-valg (2019)
6. **Iverksetting og driftsfase**
 - Konstituering av nytt KS 1.1.2018 eller 1.1.2020

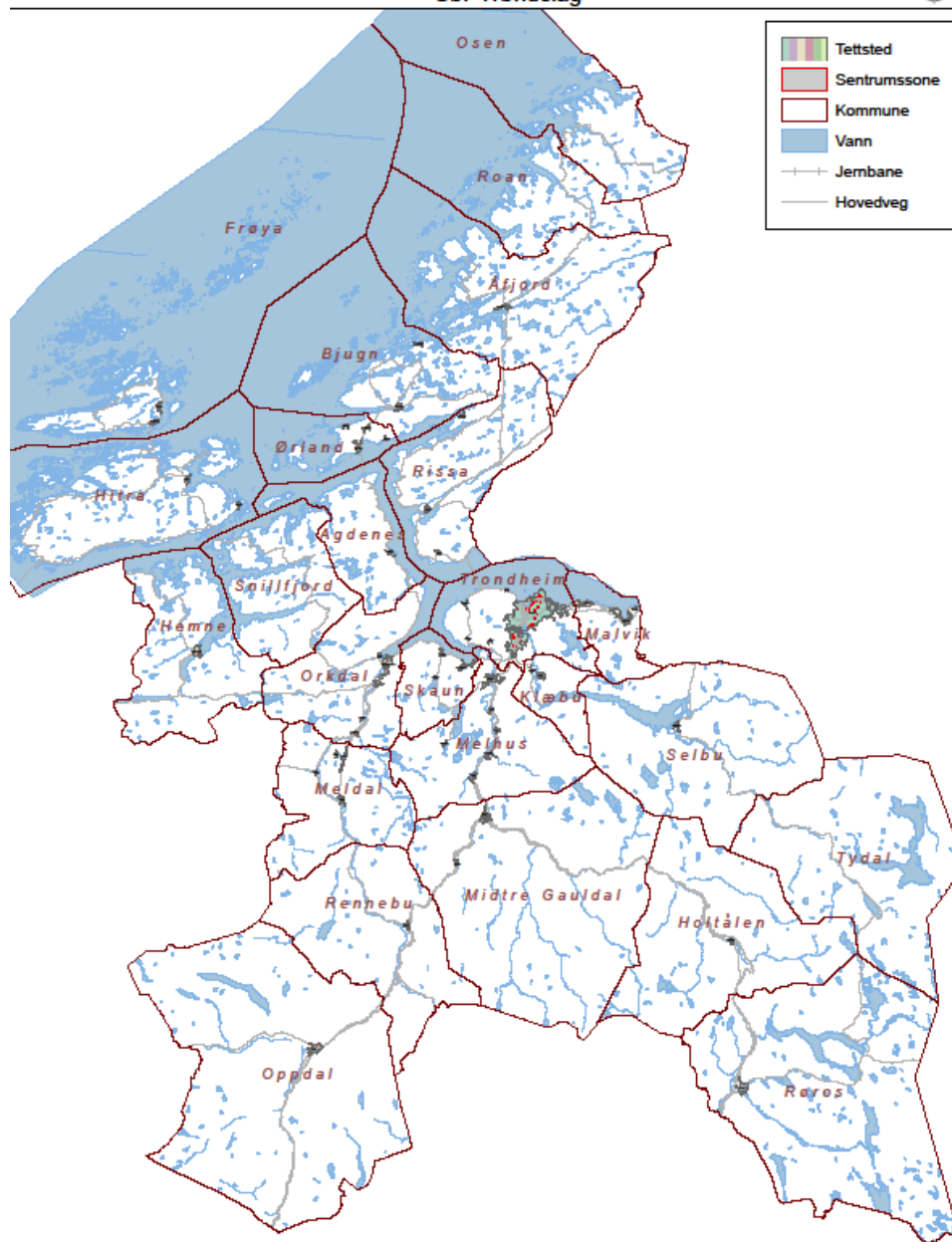
Reformbehov i dagens kommune- og fylkesinndeling

1. Utdaterte grenser ifht. kommunikasjoner og bosetting
2. Utdatert struktur ifht. lovpålagte oppgaver

Sør-Trøndelag

Nr	Kommune	Innb. 1.1.2014
1	Tydal	864
2	Snillfjord	980
3	Roan	986
4	Osen	997
5	Agdenes	1744
6	Holtålen	2024
7	Rennebu	2556
8	Åfjord	3242
9	Meldal	3962
10	Selbu	4030
11	Hemne	4224
12	Hitra	4522
13	Frøya	4547
14	Bjugn	4711
15	Ørland	5164
16	Røros	5583
17	Klæbu	5970
18	Midtre Gauldal	6361
19	Rissa	6646
20	Oppdal	6814
21	Skaun	7392
22	Orkdal	11628
23	Malvik	13371
24	Melhus	15844
25	Trondheim	182035
	Sør-Trøndelag	306197

Fullstendig håpløs fylkesgrense ST/NT!

- For innbyggerne, kommunene, fylkeskommunene, regional stat og nasjonale myndigheter
- Splitter opp Trondheimsregionen, Værnesregionen og Fosen
- 76 grensekryssende interkommunale ordninger i 2013
- Samfunnsutbygging skjer og må i økende grad skje på tvers

Fylkestilhørighet må avklares

- Osen
- Os i Hedmark
- Rindal i Møre og Romsdal
- Hemne/Aure?

Kritisk kommuneinndeling i 12 byregioner

Med tettstedsoppsplitting

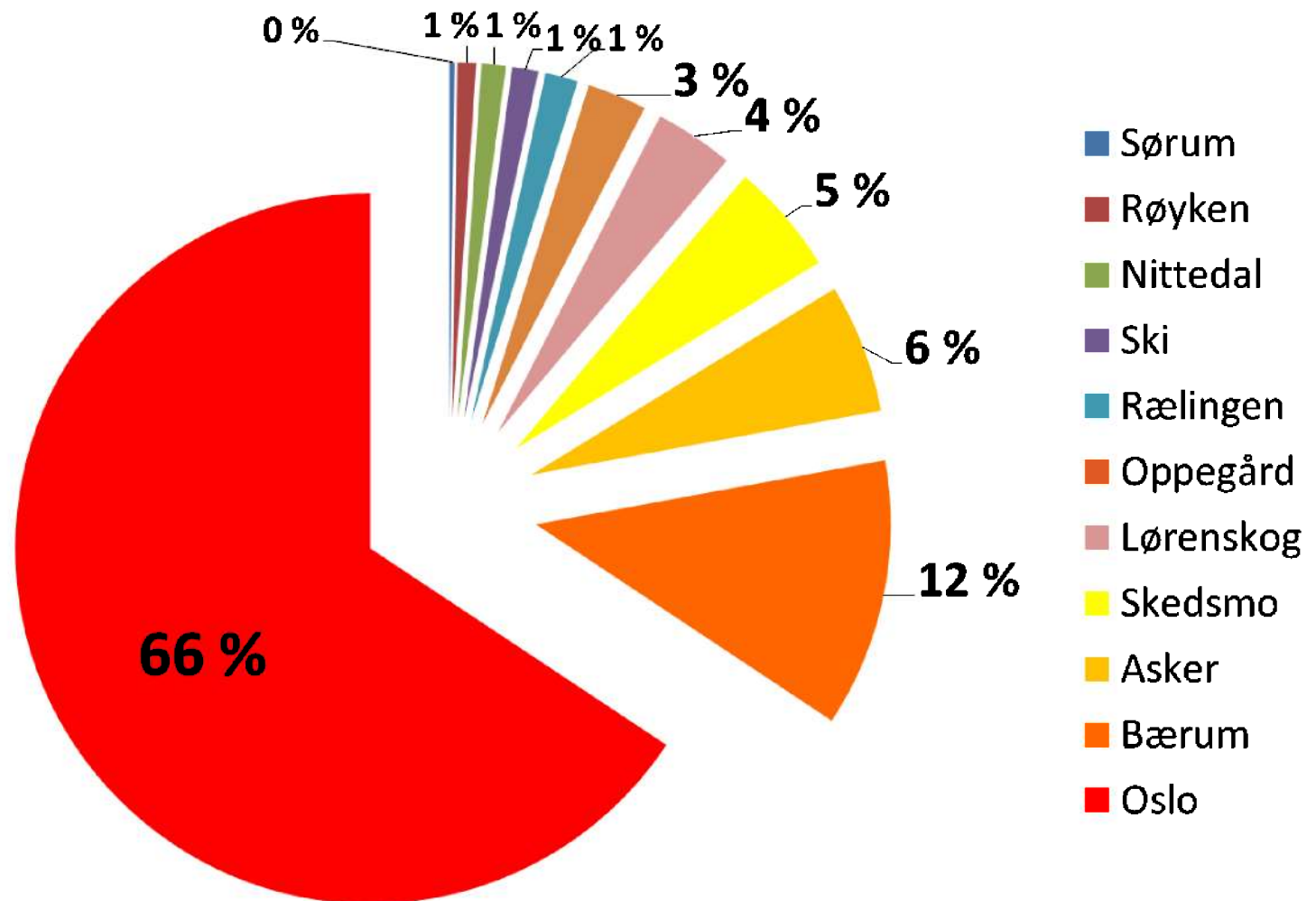
1. Oslo/Akershus
2. Stavanger/Sandnes
3. Drammen
4. Skien/Porsgrunn
5. Fredrikstad/Sarpsborg
6. Moss
7. Hamar
8. Tønsberg
9. Haugesund
10. Ålesund

Regiontranget

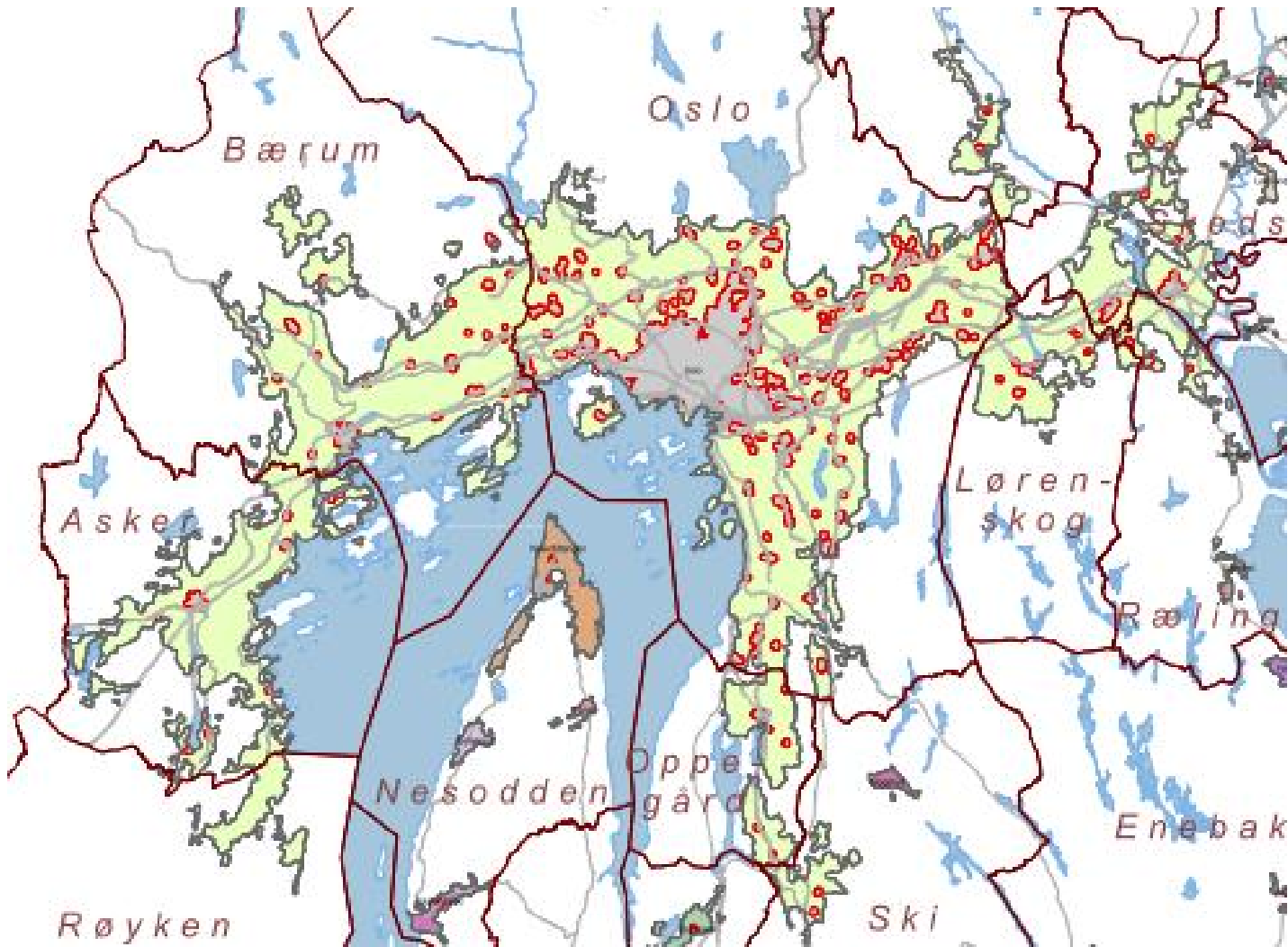
11. Bergen
12. Trondheim

Landets mest fragmenterte tettsted

Oppsplitting av Oslo tettsted med nær 1 mill. innbyggere

11 kommuner og 3 fylker i Oslo tettsted

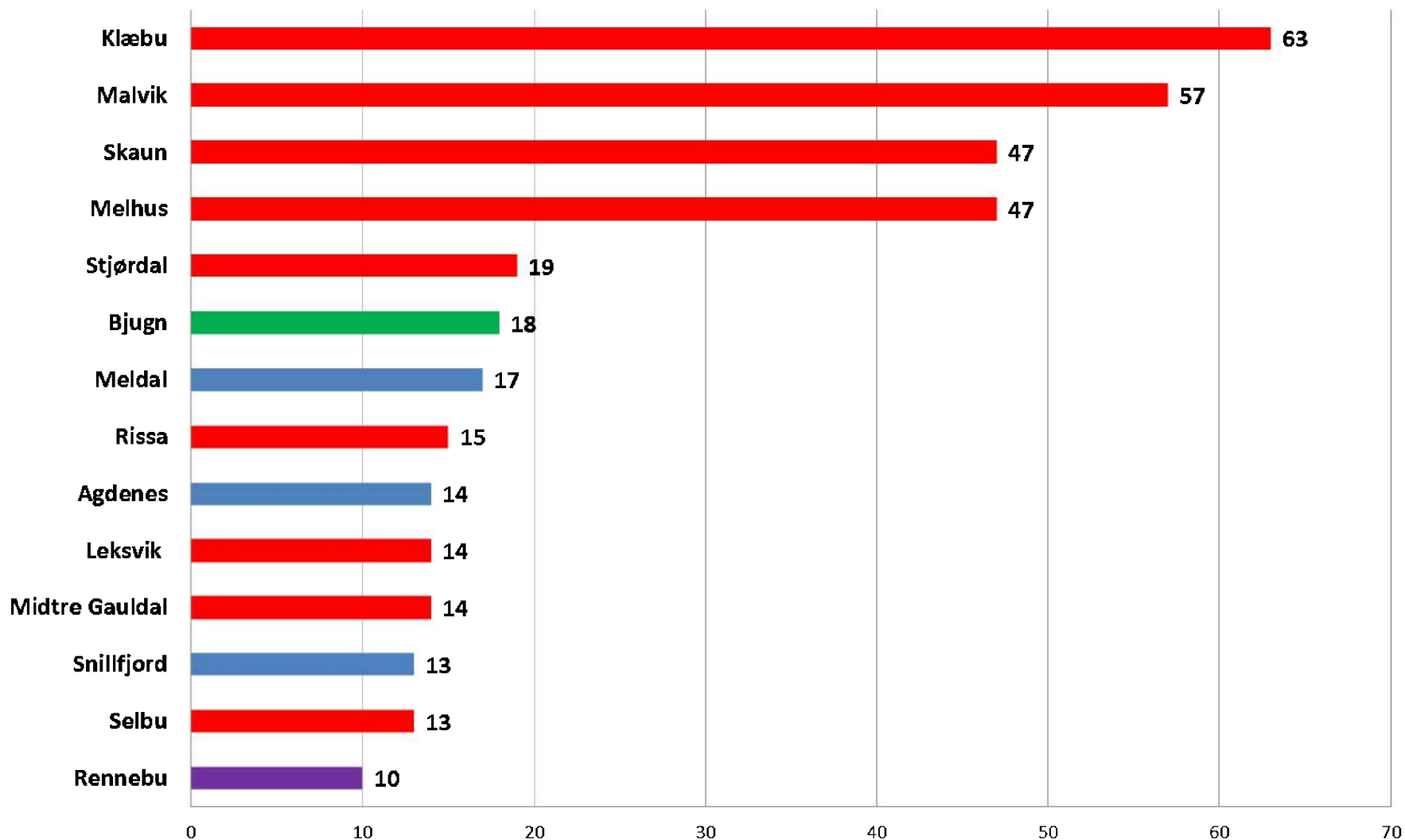

Hva er det med Trondheimsregionen?

- Sterkt integrasjon på arbeidsmarkedet
- Behov for samordning av areal, transport, bolig, næring, miljø, helse, sosial
- Fragmentering av hele den offentlige forvaltning – kommune, fylkeskommune og stat
- Stort potensiale for desentralisering og forenkling – byfylke som Oslo eller fortsatt trenivåmodell?
- Behov for bred forvaltningsgjennomgang og en samordnet reform
- Nasjonal storbykommisjon?

Høy innpendling til Trondheim

Andel av de yrkesaktive som pendler til senterkommune, prosent (etter NIBR 2013:1)

Trondheim – Klæbu – Melhus – Skaun - Orkdal

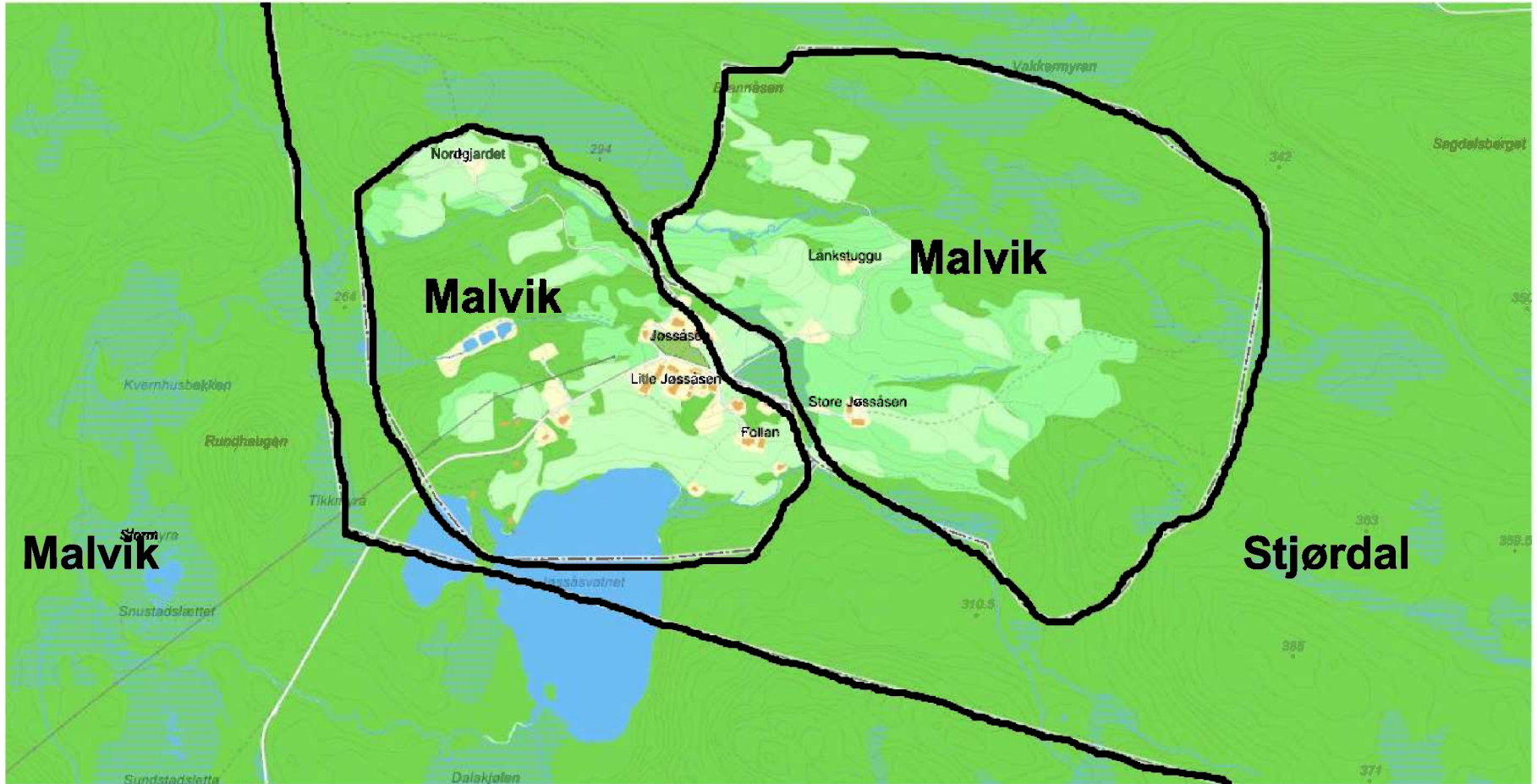
Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Trondheim – Malvik - Stjørdal

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Dobbel enklave! På tvers av fylkesgrense!

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Fosenhalvøya

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Kommunegrenser Leksvik nord

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Fylkesgrense Rissa - Leksvik

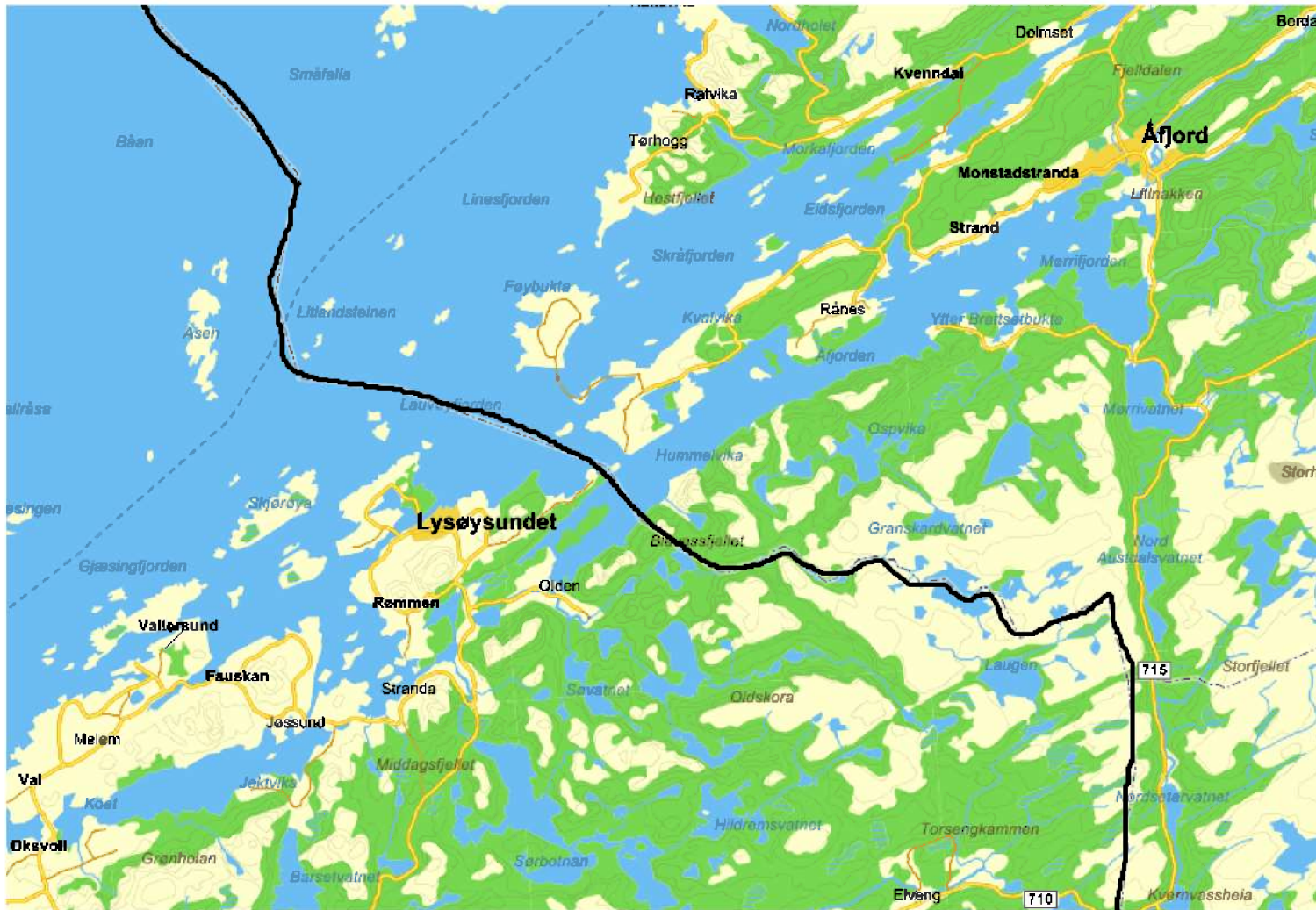
Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Ørland – Bjugn - Rissa

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Kommunegrense Bjugn - Åfjord

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Kommunegrense Åfjord - Roan

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Kommunegrense Roan - Osen

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

Fylkesgrense Osen - Flatanger

Kartkilde: Gule sider, grenser inntegnet av NIVI

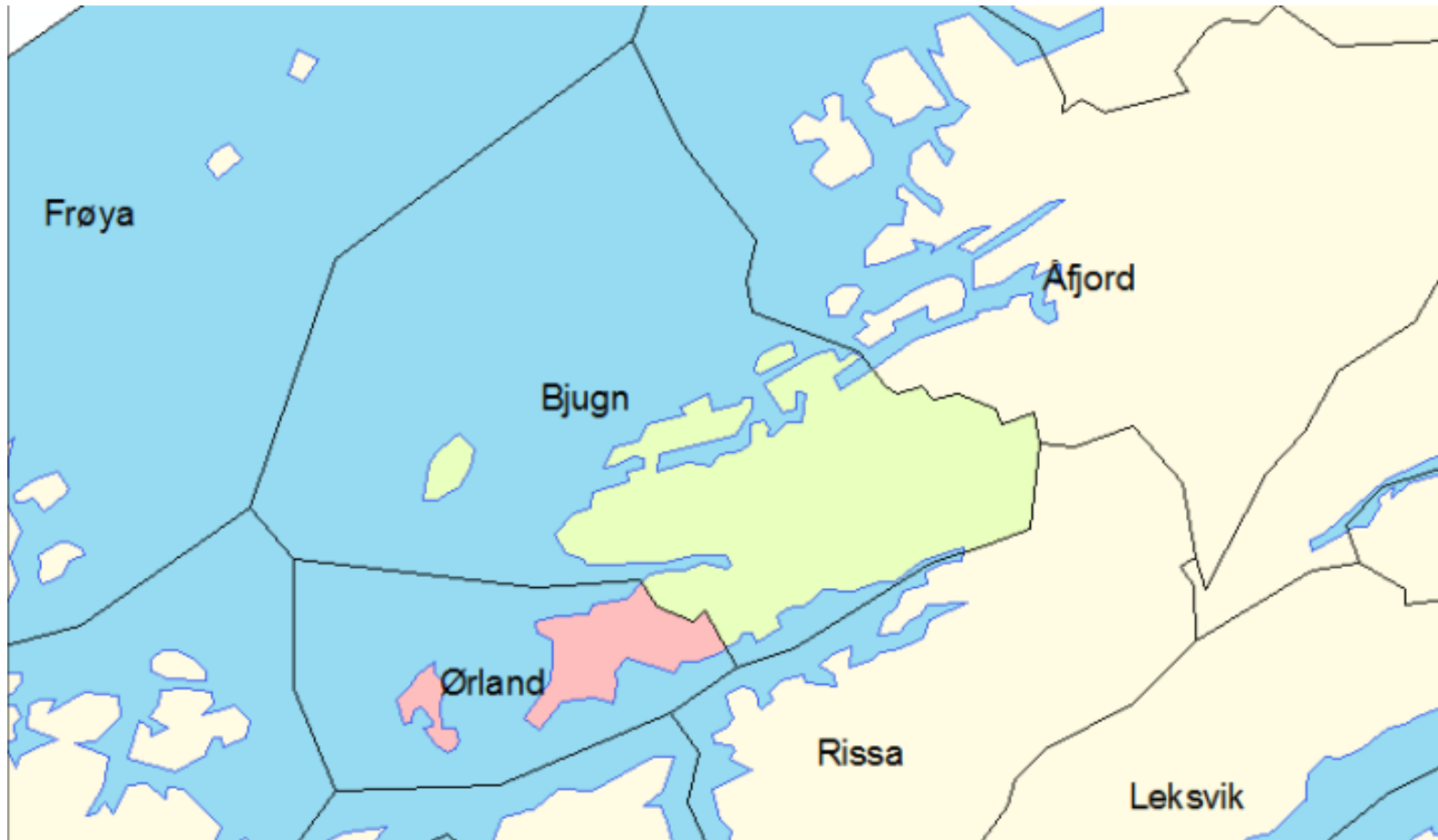
Reformbehov i Sør-Trøndelag

- **Ett flerkommunalt storbyområde av type 2, regiontranget (Trondheim), både kommune- og fylkesgrenser involvert**
- 1 flerkom.tettsted (Malvik/Trondheim 6024/545)
- 23 av 25k < 15.000 innbyggere
- Max 3 kommuner kan kreve unntak som følge av lange avstander?
- Flere uhensiktsmessige avgrensinger, oppsplitting av kommuner kan være aktuelt
- Fylkestilhørighet for minst 3 kommuner
- Kommunesammenslutninger og/eller samarbeid kan være aktuelt på tvers av fylkesgrense

Alternative kommunestrukturer

	1837	1957	1967	2014	Konsolidering	Region-kommuner	Stor-kommuner
Norge	392	744	454	428	200-250	100-130	60-70
Sør-Trøndelag	20	56	26	25	10-12	6-8	2-4
Nord-Trøndelag	18	48	24	23	8-10	6-8	2-3

Typisk konsolidering

Kilde: Telemarksforskning

Mer konsolidering

Tredeling av Fosen

Kommune	Innb.1.1.2014
Rissa	6646
Leksvik	3555
Totalt	10201

Kommune	Innb.1.1.2014
Ørland	5164
Bjugn	4711
Totalt	9875

Kommune	Innb.1.1.2014
Åfjord	3242
Roan	986
Osen	997
Totalt	5225

Todeling av Fosen

Kommune	Innb.1.1.2014
Ørland	5164
Bjugn	4711
Åfjord	3242
Roan	986
Osen	997
Totalt	15100

Kommune	Innb.1.1.2014
Rissa	6646
Leksvik	3555
Totalt	10201

Egenskaper

- Fortsatt polarisert struktur
- Mer interkommunalt samarbeid
- Begrenset oppgavepotensial
- Streng statlig styring – tvang?
- Dyrker nærheten – og avmakten?
- Mer reformkrise?

Modell 2: Interkommunalt samarbeid

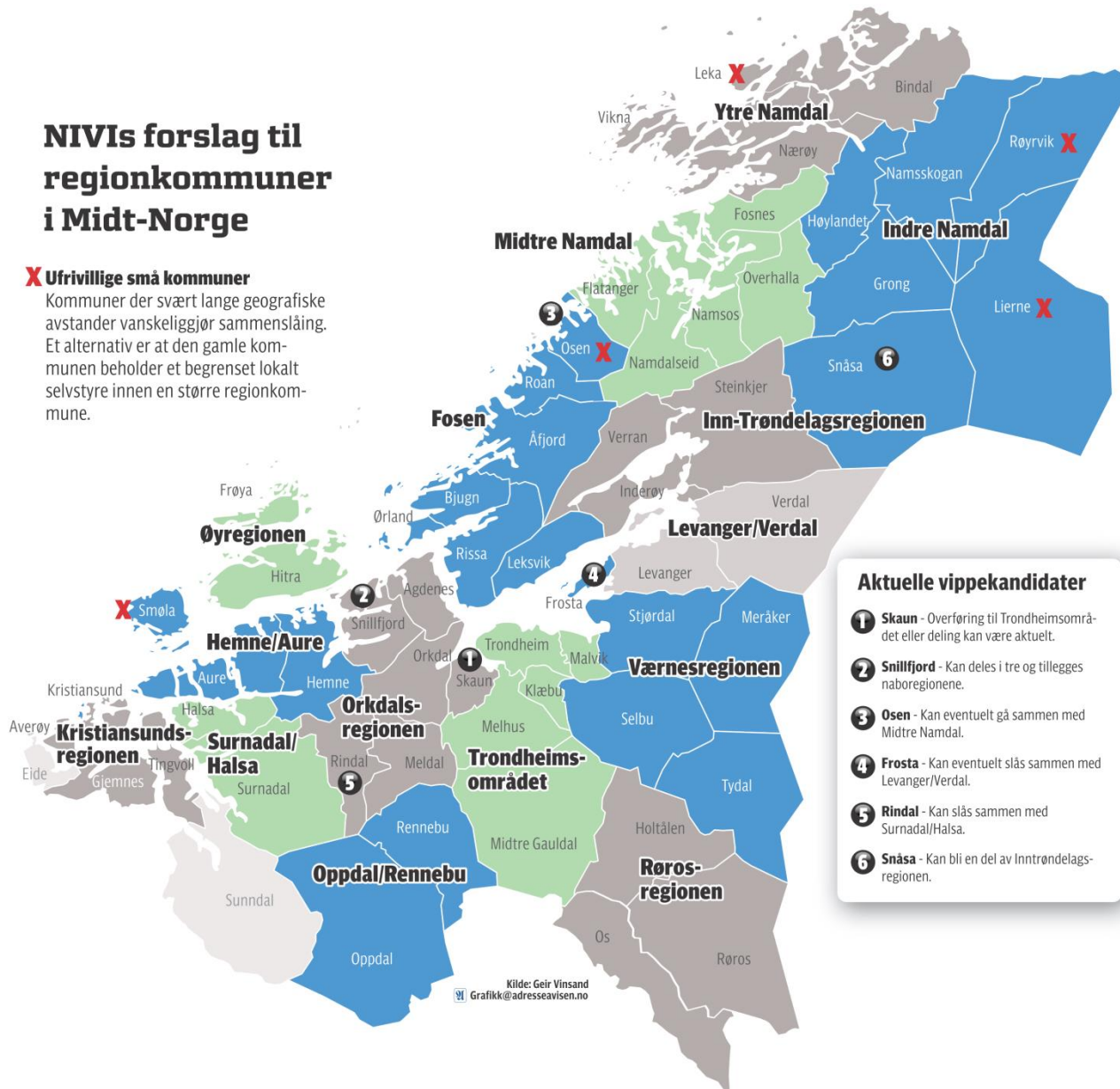

- Overgang til helhetlig forpliktende samarbeid for flere lovpålagte oppgaver
- Gjennomgang og flytting av oppgaver iht. kriterier
- Valg av styringsløsning
 - Vertskommunemodell?
 - Interkommunale selskap?
 - **Samkommune? Utgår?**

NIVIs forslag til regionkommuner i Midt-Norge

X Ufrivillige små kommuner

Kommuner der svært lange geografiske avstander vanskeliggjør sammenslåing. Et alternativ er at den gamle kommunen beholder et begrenset lokalt selvstyre innen en større regionkommune.

Aktuelle vippekandidater

- 1 **Skaun** - Overføring til Trondheimsområdet eller deling kan være aktuelt.
- 2 **Snillfjord** - Kan deles i tre og tillegges naboregionene.
- 3 **Osen** - Kan eventuelt gå sammen med Midtre Namdal.
- 4 **Frosta** - Kan eventuelt slås sammen med Levanger/Verdal.
- 5 **Rindal** - Kan slås sammen med Surnadal/Halsa.
- 6 **Snåsa** - Kan bli en del av Inntrøndelagsregionen.

Kilde: Geir Vinsand
Grafikk@adresseavisen.no

Vabisk standard = Fosen kommune

Kommune	Innb.1.1.2014
Rissa	6646
Ørland	5164
Bjugn	4711
Leksvik	3555
Åfjord	3242
Roan	986
Osen	997
Totalt	25301

Inkl. underkommunal struktur:
kommunedeler,
regional spesialisering,
arbeidsdeling,
institusjonsdemokrati

Tettsteder på Fosen

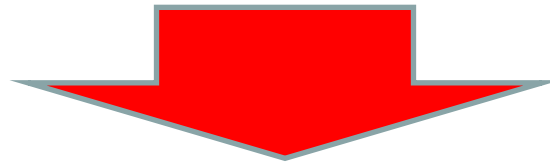
Befolkning i tettsteder pr 1.1.2012

**Utvikling av ny
balansert
organisasjonsmodell
for politisk,
administrativ og
faglig styring**

Flere oppgaver til Fosen?

- Regionalpolitisk utviklingsansvar
- Nye nærings- og bosettingspolitiske virkemidler
- Særskilt infrastrukturstøtte, lokalstyretilskudd?
- Sterkere medansvar for regional tjenesteproduksjon og utviklingsoppgaver

Gøy å bygge! Start nå? Modellkommune?